

Archidiaconatus Seunie.

Prior de Seytz, ordinis Cartusiensis, marc. VI. et dimidia. — Prior de Gyrio (Jurklošter), ejusdem ordinis, marc. IV. — Prior de Studenitz, Ordinis predicatorum, marc. IV. et denar. XL. — Comendarius domus in Harlenstein (Heilensten, Polzela), Ordinis hospitalis, marc. dimidia. — Monasterium Obremburgense (Gornjigrad), marc. XIII. et dimidia. — Plebes in Chotz (Hoče, pri Mariboru), marc. III. — Plebes in Tyver (Laško), marc. III. — Plebes in Gonwitz (Konjice), marc. III. — Plebes in Scharlach (Škale), quam tenet D. Abbas Obremburgensis, marc. III. — Plebes de Wraslau, marc. I. et fertones tres. — Plebes de Saxenveld, marc. una, et fertones III. — Plebes de Sleuntz (Slivnica pri Mariboru) marc. I. et fertones III. — Nova Ecclesia (Nova cerkev pri Celji), marc. I. et fertones III. — Plebes in Rohatz (Rogatec), marc. I. cum dimidia. — Plebes S. Ruperti prope Savam (sv. Rupert na Vidmi), marc. unam, et denar. XL. — Plebes de Scherfenberch, marc. I. et denar. XL., torej je savinski arhidiaconat tudi segel čez Savo. — Plebes de Ponikel (Ponikva ob južni železnici), marc. I. — Capella s. Georgii in Gotemdorf (Gotovlje pri Žalci) et capella s. Laurentii in ponte (je ni več zdaj), qualibet ipsarum fertones III. — Capellani in Pulscrau (dolnja Puskava), et in Scalek (sv. Martin v Šaleku), qualibet marc. dimidia.

In Archidiaconatu Carinthie.

Plebes St. Martini prope Windisgraz marc. IV. — Plebes s. Pangrati in Windisgraz (zdaj oficialno: St. Pankrac v Starem trgu (Altenmarkt) marc. VII., solidorum et denar. LX. — Plebes in Saldenhofen (Vuzenice), marc. III. et den. XXXII.

To so torej bile samostalne fare oglejskega patrijarhata, ki je segel do Drave, v sedanji lavantinski škofiji. Fare onkraj Drave so spadale pod salcburškega višjega škofa.

Kako je bilo z mestno faro sv. Daniela v Celji, ker se tukaj ne imenuje? In vendar se uže 16. aprila l. 1319. imenuje „plebanus Henricus s. Danielis in Cilla“. Dobil sem po prijatelju točni prepis listine, iz „Museo civico“ v Vidmu, katerega tukaj pristavim:

„Paganus Dei et Apostolice Sedis gratia, Sanctae Sedis Aquilignensis Electus et Administrator Conrado Plebano in Urazlau (Brašlovce), Thome, Plebano in Saxenveld, ac Conrado, notario de Cunemburch (Heunburg, Obre na Koroškem), Aquilegensis Dioecesis Salutem in Domino!

Frivolas excusationes, quas super expoliatione presbiteri Henrici Plebani S. Danielis de Cilla, Dioecesis Aquilignensis pretendetis, non recipimus, cum nec videamus, nec verum sit, quod Abbas in Sitich, quem temerarie Dominum vestrum vocatis, habeat potestatem instituendi vel destituendi aliquem in dicta Plebe de Cilla, que ad nos pertinet pleno jure. Tamen ad vestram malitiam convicendam, presentium tenore Vobis terminum peremptorium assignamus usque ad tres Hebdomadas proxime futuras ab hodie computandas, tam ad docendum de jure dicti Abbatis, quod ipsum habere dicitis, quam ad comparendum legitime coram nobis excusatori Vos, si poteritis, super spoliatione Presbiteri memorati. Alioquin contra vos et vestrum quem libet per excommunicationis penam, et alias, quantum de jure poterimus, procedemus. Quod si dies termini in diem inciderit feriatam, sequens non feriatam suppleat vices suas.

Datum Aquilegie in Patriarchali Palatio die XVI.

mensis Aprilis II. indictione. Eusebius de Romagnono, Cancell. Patriarch.“

Naj nam to zagonetko reši veleučeni naš g. kanonik J. Orožen, marljivi obdelovatelj cerkvene zgodovine v lavantinski škofiji.

Znanstvene stvari.

50. seja Matičinega odbora
(Iz odborovo seje Matice slovenske)

16. svečana 1881.

Sešlo se je poleg podpredsednika gosp. dr. Antona Jarca, ki je namesti ~~po~~ ^{agor} ~~bolehnosti~~ ^{agor} ~~zadržanega~~ predsednika dr. Jan. Bleiweisa ~~skupščini~~ ^{agor} predsedoval, 13 odbojnikov. Po obširnejših ali krajših obravnavah so obveljali ~~slednji sklepi~~ ^{medlag}.

Rokopis gosp. prof. Macuna o zgodovini slovenske literature na Štajarskem se je gosp. prof. Vodušku izročil v pregled.

Dopis gosp. dr. Ulage o imenovanji stalnega tajnika se je vzel na znanje.

O rokopisu z naslovom „Lessingova in Šček-spečarova sodba o vidih“, ki ga gosp. prof. Janko Pajk ^{LK} ~~ponuja~~ za „letopis“ Matičin, se sklene, da znanstveno ^{LK} ~~to~~ razpravo odbor rad sprejme, ako jo odsek za izdavanje knjig odobri; zato naj gospod profesor rokopis pošlje odboru v pregled.

Nekaterim gosp. pisateljem odbor določi ~~nagrade~~ ^{plačilo}. ~~Določilo~~ ^{na} se je, naj se ustanovnikom, ki so uže dolgo zaostali s pravilnim vplačevanjem svojih doneskov, na ~~znanje~~ ^{na} ~~da~~ poravnajo svoj dolg ~~zadnji čas~~ ^{na} v 4 tednih; ako tega ne storijo, izbriseje ~~je~~ ^{je} iz ~~vrste~~ ^{vrste} ustanovnikov.

97 zadnji čas ^{na} novo vpisanih udov se je sprejelo in več novih poverjenikov nastavilo, kajti likvidacijski operat, ki ga je odbornik gosp. Robič po 6 mesecih z velikim trudom in pomočjo odbornika g. Stegnarja dovršil, je kazal, da je več in na nekaterih krajih drugih poverjenikov neobhodno treba, da se vredi ta Matičin finančni posel. Odbor je toplo zahvalo izrekel in nekoliko odškodovanja za veliki trud ~~otiral~~ ^{dolžni} gosp. Robiču, pa tudi njegovemu pomočniku gosp. Stegnarju, ki sta zagotovila, da tako dolgo, dokler ni imenovan stalni tajnik, hočeta opravljati tajnikova opravila, ako jima, če treba, pomaga ~~bivši~~ ^{novi} tajnik, odbornik Praprotnik, ki ~~je~~ ^{je} na razodeto mu to željo odgovoril, da ~~bode~~ ^{bo} brezplačno rad to storil. ^{Novi poverjeniki so}

Ker z ozirom na svoja mnogobrojna šolska opravila ne more odbornik gosp. Praprotnik zadostiti poslu Matičinega tajništva in je zato le do konca 1880. leta opravila tajnikova izvrševati se zavezal, je odbor ~~ukrenil~~ ^{ukrenil} ~~pred~~ ^{pred} prihodnji občni zbor ~~stopiti~~ ^{stopiti} ~~s~~ ^s predlogem, naj se razpiše služba stalnega tajnika s 600 gold. letne ~~nagrade~~ ^{plače}.

Prihodnji občni zbor ^{na} se, ~~skliče~~ ^{skliče} 27. dne aprila, ki ~~tudi~~ ^{tudi} v smislu Matičnih pravil, volijo nove odbornike. Po §. 12. izstopijo gospodje Karol Klun, dr. Poklukar, Fr. Souvan stareji, Fel. Stegnar, Mih. Herman, Fr. Kosar, dr. Sterbenc, Karol Šavnik in dr. Tonkli.

Ker so knjige, ~~katere~~ ^{katere} Matični udje dobijo za l. 1880. ~~gotove~~ ^{gotove} in za odpošljanje pripravljene, je odbor ceno, po kateri bodo na prodaj v bukvarnah, tako-le odločil:

„Oko in vid“ 50 kr., — „Vpliv vpijančjih vih pijač na človeški organizem“ 25 kr. zato, ker odbor želi, da se ta knjiga razširi med ljudstvom; — „Kopitarjeva spomenica“ (obsegajoča 12 pól)

80 krajc., — „Letopis za leto 1880.“ (seznanje 24³/₄ pól) 1 gold.

Za tekoče leto marljivo se tiska prof. Erjavčeva šolska knjiga s podobami „Živalstvo“ v tiskarni Mercy-evi v Pragi, od katere se uže tiska 9. pól, — v tiskarni Blaznikovi pa prof. Šumanova „Slovnica slovenska“.

Politične stvari.

Baron Conrad, c. k. naučni minister,

kot ces. kralj. deželni predsednik Kranjski

leta 1869. o šolskih zadevah.

Ona leta, ko je deželni zbor kranjski najbolj na vlado pritiskal, da slovenščina v uradih in šolah dobi pravice, ki jej po ustavi gredo in je dr. Bleiweis v soglasji z narodnimi poslanci predlagal različne postavne načrte za ljudske šole, preparandijo, gimnazije in realko in pa akademijo pravoznanstveno v Ljubljani, bil je baron Conrad, zdaj minister za nauk in bogočastje, c. kr. deželni predsednik v Ljubljani, kjer je marljivo se udeleževal obravnav deželnega zbora.

V deželnem zboru leta 1869. so bile posebno živahne razprave o tem, da vendar enkrat se odpro vrata ravnopravnosti slovenskemu jeziku v šole.

Ko je v 13. seji dr. Bleiweis v svojem govoru potožil, koliko let Slovenci uže brezvspešno koledvajo za ravnopravnost svojega jezika, je začudenje izrekel, da ministerstvo, v opravičenje svoje, da od deželnega zbora sklenjene šolske postavne ni predložil cesarju v potrjenje, prav s tistim glasovitim paragrafom (§. 19. temeljnih državnih postav) pobija pravico slovenskega jezika v šolah na Kranjskem, kjer le 6 odstotkov Nemcev, 94 odstotkov pa Slovencev prebiva, s katerim mi zagovarjamo ravnopravnost narodnega našega jezika. „Nimate sposobnih profesorjev“, „nimate slovenskih šolskih knjig“, „utrakvizem nasprotuje zdravi pedagogiki“ itd., to so leta 1861., ko je nad 20.000 narodnih mož iz vseh pokrajin slovenskih ministru Schmerligu spomenico izročili za vresničenje ravnopravnosti v šolah in uradih, bile tiste fraze, s katerimi je vlada konsekvntno odbijala pravične zahteve Slovencev, in jih večinoma še dandanes odbija tako, da smo Slovenci res „unicum“ v Avstriji! In vendar je c. k. deželni predsednik kranjski baron Conrad v 18. seji deželnega zbora leta 1869., ko je šlo za učni jezik v šolah na Kranjskem, v imenu vladnem lepe obljube delal, ki so še danes obljube, čeravno ves svet vé, da imamo profesorjev domačinov za slovenska predavanja popolno sposobnih še več kakor treba, — da imamo šolskih slovenskih knjig uže obilo, in kar jih je še treba, jih dobimo takoj,*) — da je znanstvena terminologija za srednje šole ustanovljena, na kratko

*) Uže pred 6 leti — v zboru kranjskem leta 1875. — je dr. Bleiweis našteval slovenske šolske knjige od ministerstva potrjene: Janežičevo „slovnico“ za vse razrede gimnazije, — Šolarjev „slovar“, — tri knjige z veronauk od Lesarja, — „živalstvo“ od prof. Erjavca, — „rastlinstvo“ od prof. Tuška, — „Občni zemljepis“ od prof. Jesenka, — „kratak popis cesarstva Avstrijskega in njegovih dežel posebej“ od Cigaleta, — „Matica slov.“ je poleg teh knjig izdala atlante, več Schödlerjevih knjig kot pomočnih šolskih knjig in pripravlja zdaj še druge. Naj vlada le izreče besedo, da se slovenskemu jeziku odpro vrata v šole, takoj bodo tudi knjige in to prav dobre knjige narejene iz lastne moči Matičine, a brez ozira na dunajski — „Schulbücher-Verlag“.

rečeno, da je slovenski jezik, v katerem imamo za vse stroke časnikov, tako izobražen, da v deželnem zboru kranjskem iz ust narodnih poslancev v nobeni obravnavi ne slišiš nemške besede, ampak je slovenski jezik v vsem zborov jezik. In če je vse to resnica, s katero pravico se Slovincem pridržuje ravnopravnost njihovega jezika v vseh vrstah šol?! Ali odbijanje ravnopravnosti se ne godi samo „ad majorem Germaniae gloriam“? Ali gosp. minister Conrad ne bode nam zdaj „roke podal“ v dosego vsega tega, kar je leta 1869., tedaj pred 12 leti, kot deželni predsednik kranjski obetal Slovincem, ko je v 18. seji deželnega zbora o slovenščini v šolah govoril tako-le:

„Die Regierung ist weit entfernt, zu glauben, dass die Möglichkeit einer vollendeten Bildung durch die Mittel und höheren Schulen für die slovenische Bevölkerung in ihrer Sprache nicht bestehen und angebahnt werden kann. Sie will diese Möglichkeit auch nicht als ein „ad graecas calendas“ verschobenes Ziel betrachten, oder was dazu geschehen kann, blos nicht hindern; sie wird vielmehr gerne die Hand dazu bieten, dieses Ziel zu erreichen, wie es in anderen Ländergebieten in analogen Fällen geschah, und wie man anerkennen muss, dass in dieser Beziehung in den letzten Jahren auch hier schon sehr viel vorbereitet wurde; aber eine plötzliche Verwandlung der jetzt bestehenden, durch das Bedürfniss geschaffenen deutschen Mittelschulen in slovenische wäre ein pädagogisches Unrecht, welches die Regierung am wenigsten begehen kann. Sind einmal die Lehrkräfte und Lehrmittel auch für höhere slovenische Schulen vorhanden, so wird die Regierung dem sich geltend machenden Bedürfniss auch hierin keinen Zwang anlegen, ebenso wie sie in der Volksschule dem Verlangen der Betheiligten freien Spielraum gewährt, weil sie das freie warme Leben in den Schulen befördern und nicht den bleiernen Finger des Gesetzes darauf legen will, und gerade deshalb auch am §. 6 des Volksschulgesetzes, wie er jetzt gegeben ist, festhalten muss.“

„Obljuba dolg dela“ — tako se glasi slovensk pregovor. Sveta dolžnost nam je, da opomnimo gospoda ministra na to, kar mislimo, da je pošteno govoril, a ne — hinavsko v deželnem zboru kranjskem.

Zabavno berilo.

Mlinar Matuc in njegovi otroci.

Podoba iz narodnega življenja.

Spisal Gomilšak. *)

(Konec.)

Zdaj jamejo ježiti se Matuci lasje. „Če najdete, ljubi gospod, pravo pomoč, naj me stoji, kolikor le hoče, platil vam bodem obilno s čistim srebrom!“ Tako prosi s povzdignjenimi rokami. „Pred vsem bode treba odstraniti znotranji vzrok bolezní“, reče dohtar, „in ta — zdi se mi — izvira iz srca. Saj me razumite, oče, vaša hči je zaljubljena.“

Mlinar pričel je, praskaje se za ušesi, jecljati: „Da, da, — morebiti — zdi se mi!“

„Ako vam je dekile drago, privolite pa v njene želje, kajti če je srce bolno, se ne prime nobeno zdravilo telesa.“

„Tako, tako?“ zaklical je Matuc, in roke lomeč letal po hiši sem ter tje, ko bi bil res ob pamet. Vi-

*) Častiti gosp. pisatelj poslal nam je to povest uže pred 16 leti, a izgubila se je po naključju v množici rokopisov. Zadnje dni prišla nam je zopet v roke in mi nismo si mogli kaj, da ne bi je bili natisnili, ker je v njej mnogo lepega nauka in resnice.